

Er det miljøskade? Tuse Å som case

Skade på miljøet er ikke nødvendigvis en miljøskade – men Tuse Å var det

Den 6. september 2018 blev ca. 100 tons gødning (KombiGro) udledt til Tuse Å-systemet i Holbæk Kommune. Alle fisk og det meste af smådyrsfaunaen på en 15 km strækning ud mod Isefjorden døde.

Miljøskaden indtraf i udkanten af Mørkøv sydøst for byen, hvor gødning løb ud i et ikke-målsat vandløb ved Ringstedvej i Mørkøv. Her fra løb gødningen ud i vandløbet Møllerenden nordøst for Mørkøv. Møllerenden løber efter ca. 410 m ud i Kobbøl Å mod nord, der efter ca. 7 km mod nordøst løber ud i Tuse Å. Tuse Å fortsætter mod nordøst og løber efter ca. 7,2 km ud i Isefjorden.

Kriterier for miljøskade i forskellige recipienter og naturområder

Skadessubjekterne:

Jord

Jord er hængt op på menneskers sundhed. Overhængende fare for menneskers sundhed er ifølge MST vejledning nr. 4 fra 2008 en jordforurening, der påvirker mindst:

- 10 husstande
- 1 hektar særlig følsom område, så som børnehaver eller legepladser
- 2,5 hektar jord til dyrkning til konsum

Vand

Omfatter både overflade- og grundvand, som skal være målsat. Der er i hvert fald tale om skade, hvis miljøkvalitetskravene er overskredet i en sådan grad, at vandforekomsten falder en tilstandskategori. Mindre kan også gøre det, og det afhænger af en konkret vurdering.

Arter og Natur

Sammenfald med natura 2000. Skade ses ved dokumenterede individdrab eller ødelæggelse af migrerings- eller yngleområder, begge som følge af forureningen.

Skadesbegrebet:

Skade er defineret som ødelæggelse af en naturressources udnyttelsesmuligheder, enten for mennesker eller andre naturformer.

Miljøbeskyttelsesloven:

Miljøbeskyttelseslovens kapitel 9a omhandler miljøskade. Særlig bør man være opmærksom på, at § 73e giver hjemmel til undersøgelsespåbud på virksomhedens regning OGSÅ på trejdemandseget grund. Stk. 2 giver hjemmel til tålepåbud herfor. Bestemmelsen finder anvendelse allerede ved mistanke om miljøskade. Det er dermed ikke nødvendigt, at der er konstateret en miljøskade, og man har ikke gjort noget forkert, hvis det man bruger den, og det efterfølgende kan konstateres, at der ikke er miljøskade.

Tiltag iht. miljøskadeloven/begreber i miljøskadeloven

Miljøskade eller overhængende fare for miljøskade

- Kommune får bindende udtalelse fra Miljøstyrelsen og laver afgørelse på den baggrund

Genopretning af miljøtilstand umiddelbart før uheld/skade/forurening

- Mål med miljøskadelovgivning

Indsatser

- **Monitering**
- **Afhjælpende foranstaltninger (primær indsats; oprensning, gydebanker, monitering)**
- **Supplerende afhjælpende foranstaltninger (behov vurderes pba monitering)**
- **Yderligere relevante foranstaltninger, herunder kompenserende afhjælpende foranstaltninger for midlertidigt tab af naturressourcer og udnyttelsesmuligheder**

Fra MST afgørelse: ”I forlængelse af gennemførelsen af de primære afhjælpende foranstaltninger er det således relevant at identificere eventuelle yderligere relevante foranstaltninger, herunder særligt kompenserende afhjælpende foranstaltninger.”

Miljøstyrelsens monitoringspåbud og afgørelse om afslutning ifm. Tuse Å

Påbud 1/7-2019 om genopretning af hidtidig tilstand i Tuse Å-system (monitoringspåbud)

- Genopret til tilstand umiddelbart før forurening (hovedmål)
- Monitoring april-maj og december 2019 smådyrsfauna og dec. også fisk
- Monitoring maj-juni 2019 yngelforekomster
- Monitoring august 2019 fisk
- Sikkerhedsstillelse

Afgørelse 25/3-2022 om afslutning på miljøskadesag i Tuse Å-system

- Jf. MSL § 23 og bek. om afhjælpning af miljøskade § 3, stk. 1, jf. bilag 2, afsnit 4.3 skal der ikke gennemføres yderligere afhjælpende foranstaltninger, herunder ikke kompenserende afhjælpende foranstaltninger
- Monitoringspåbud efterkommet
- Hurtig indsats med standsning af udslip og begrænsning af skaden, slamsugning og genopret gydebanks, havde stor betydning. Betød at yderligere/supplerende afhjælpende foranstaltninger ikke var nødvendige, da genopretning var langt
- Kompenserende afhjælpning/foranstaltninger undersøges, men de relevante er uproportionalt dyre (skjulesten i anden del af å-system, men miljømæssig gevinst lille ift. administrativ udgift pga. mangel på hjemmel til afgørelser efter anden miljø- og naturlovgivning)

Sagsgangen ifm Tuse Å, del 1

Den 6. september 2018 blev ca. 100 tons gødning (KombiGro) udledt til Tuse Å-systemet i Holbæk Kommune.

Efterår 2018: Holbæk Kommune meddeler påbud om genopretning af hidtidige tilstand, laver undersøgelser og anmoder Miljøstyrelsen om bindende udtalelse om miljøskade. Skadesvolder foretager afhjælpende indsats, skønnet halvdelen af gødning fjernet og genopret gydebanker.

Miljøstyrelsen tilkendegav den 21. december 2018 i en bindende udtalelse til Holbæk Kommune, at styrelsen var enig med kommunen i, at der forelå en miljøskade. Holbæk Kommune traf den 10. januar 2019 den endelige afgørelse om, at udslippet var omfattet af miljøskadeloven.

Forår 2019: Myndigheder tilsyn, møde med skadesvolders forsikringssselskab og deres advokat og konsulent, monitoring jf. aftale

Den 1. juli 2019 meddeler Miljøstyrelsen monitoringspåbud inkl. krav om sikkerhedsstillelse

Sagsgangen ifm Tuse Å, del 2

Praktiske forhold omkring Tuse Å, primært vejrlig, vandstand og grødeskæring betød, at sidste del af monitoring først blev gennemført januar 2020. Den afsluttende monitoringsrapport er modtaget 18. marts 2020.

Rapporten viser, at smådyrsfaunaen stort set er genoprettet og at fiskebestanden er på vej og sandsynligvis vil være genoprettet indenfor en overskuelig tidshorisont (2-3 år). Rapporten bekræfter dermed Miljøstyrelsens umiddelbare vurdering i forbindelse med monitoringspåbuddet af, at den indledende indsats med begrænsning af skaden og genopretning af åsystemet ville være tilstrækkelig til at genoprette tilstanden indenfor en overskuelig tidshorisont og dermed overflødig gøre behovet for supplerende tiltag.

Afslutning på miljøskadesag i Tuse Å-system

26. januar 2021 høring af udkast til afgørelse – 26. marts TØS svar om generel uenig i afgørelse
25. marts 2022 MST afgørelse om afslutning af sagen – påklages til klagenævn
7. december 2023 MFKN stadfæster MST afgørelse

Afgørelse påklaget, men stadfæstet af klagenævnet

Klagepunkter

- Afgørelsen indikerer, at miljøskadeloven udelukkende bruges til at sikre monitoring
- Der kræves ikke kompenserende foranstaltninger i form af restaureringsforanstaltninger i vandløbet til sikring af målopfyldelse i 2027, jf. vandområdeplanerne
- Afgørelsen lader tidsperspektivet komme skadevolder til gode (vandløb genopretter sig selv over tid)
- Afgørelsen baseres på kun 2 ud af 4 miljøindikatorer

Miljø- og Fødevareklagenævnet 7/12-2023 stadfæster med begrundelse

- Det er ikke formålet med MSL at sikre, at målsatte vandområder opnår målopfyldelse
- Enig med MST i, at kvalitetselementet fisk er faldet en tilstandsniveau, men at der ikke længere foreligger nogen betydelig risiko for, at den skadevoldende hændelse påvirker vandmiljøet negativt
- Udgift til tinglysning er sat for højt, men omkostningerne ved udlægning af skjulesten er uforholdsvist store ift. forbedringen for fisk, da genopretning stort set nået
- Et flertal i MFKN finder, at kvalitetselementet smådyr er genoprettet
- MST har ret i, at fisk og smådyr tilstrækkeligt, da for spinkelt før-grundlag for vandplanter og alger, og disse ikke hårdere ramt end fisk og smådyr

Fra MST afgørelse 25/3-2022 om afslutning på miljøskadesag i Tuse Å-system

Indsatser som følge af udslippet af KombiGro til Tuse Å-system er vurderet og gennemført i 3 faser:

1. Den umiddelbare indsats – standsning af udslippet og begrænsning af skaden og derpå oprensning og genopretning af bl.a. gydebanker. Oprensning og genopretning foretog den skadevoldende virksomhed frivilligt i forståelse med sit forsikringssselskab i perioden 16. – 25. oktober 2018. I fortsættelse heraf blev der også gennemført monitoring af vandkemi, iltforhold, smådyrsfauna og fiskebestand helt frem til monitoring efter Miljøstyrelsens påbud af 1. juli 2019.
2. I Miljøstyrelsens påbud af 1. juli 2019 blev der påbudt yderligere monitoring. Monitoringen skulle afdække, om den umiddelbare indsats havde virket og skabt basis for fuld genopretning, således at der ikke blev behov for yderligere afhjælpende foranstaltninger for at sikre genopretning, og at supplerende afhjælpende foranstaltninger ikke ville være relevante.
3. På grundlag af afrapporteringen af monitoringen vurderes om og i så fald hvilke yderligere afhjælpende foranstaltninger, herunder kompenserende foranstaltninger, der skal gennemføres.

Erfaringer og pointer pba miljøskade i Tuse Å

Hurtig indsats til begrænsning af skaden er af meget stor betydning – ligesom i førstehjælp – stands ulykken, akut indsats, tilkald hjælp, afhjælp og genopret

Samarbejde mellem parterne gav de bedste løsninger for miljøet og sagsløsning, bl.a.:

- frivillig akut indsats
- kendskab til lokale forhold, lokale lystfiskere om vandløbs- og yngelpleje (lokal DNA bedst) og kommunens kontakt til lodsejere
- forsikringssselskab finansiere monitoring før påbud formelt er meddelt

Miljøskadeloven er ikke perfekt – bliver tung, når løsninger kræver inddragelse af anden lovgivning (NB: Let at være bagklog, men her blev samarbejde og frivillige løsninger ekstra vigtige)

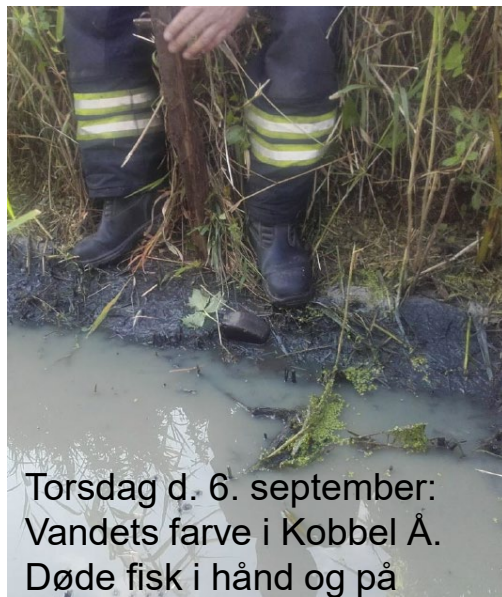
Overvejelse pba miljøskade i Tuse Å

Kan der stilles krav til jævnlig kontrol/trykprøvning af slanger til udbringning af gødning? Jf. olieudskillere, olieslanger m.v. – måske reduceret forsikringspræmie når anbefalinger kan dokumenteres, brancheorganisation eller andre ?

Foto fra dagene efter udslip

#33 2018-9-14: Trønningemose, død ål og signalkrebs

Torsdag d. 6. september:
Vandets farve i Kobbel Å.
Døde fisk i hånd og på
brink

Fredag d. 7. september: Hullet i slangen

Søndag d. 9. september: Døde havørreder og andre arter
opsamlet fra Tuse Å ved Nybro og Tuse

Tak for opmærksomheden
og husk muligheden for miljøskade

2018-9-7: pH måling ved Møllerand (pH 8)

6 2018-9-8: Besigtigelse af skadested-